

Український державний університет залізничного транспорту

Затверджено
рішенням вченої ради економічного
факультету
прот. № 1 від 02.09.2024

Рекомендовано
на засіданні кафедри
економіки та управління виробничим і
комерційним бізнесом
прот. № 1 від 02.09.2024

СИЛАБУС З ДИСЦИПЛІНИ

**МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

1 сем. 2024-2025 н.р.

Аспіранти

Лекції: за розкладом

Практики: за розкладом

освітній рівень освітній рівень третій (доктор філософії)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 051 Економіка

Час та аудиторія проведення занять: Згідно розкладу - <http://rasp.kart.edu.ua/>

Викладач:

Лектор:

Токмакова Ірина Василівна (доктор економічних наук, професор),

Контакти: +38 (057) 730-10-96, e-mail: tokmakova_iv@kart.edu.ua

Години прийому та консультації: кожен понеділок з 12.40-14.00

Розміщення кафедри: місто Харків, майдан Фейербаха, 7, 3 корпус, 5 поверх,
505 аудиторія.

Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>

МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

1 сем. 2024-2025 н.р.
Аспіранти
Лекції: за розкладом
Практики: за розкладом

Викладач:

Лектор: Токмакова Ірина Василівна

Контакти: it.tokm@ukr.net

Години прийому та консультацій: 12.40-14.00 понеділок

Необхідність забезпечення сталих темпів економічного зростання та забезпечення на цій основі соціального розвитку обумовлює втручання органів державної влади в національну економіку. На це вказує світовий досвід, який засвідчує, що ефективне функціонування економіки як складної, динамічної системи суспільних відносин дедалі більше потребує цілеспрямованого, організуючого впливу на неї з боку держави, передусім зважаючи на те, що через свої вади механізм ринкового саморегулювання часто неспроможний забезпечити її стабільний розвиток. Такий вплив з боку держави здійснюється шляхом формування й реалізації державної економічної політики та здійснення заходів державного управління в цій сфері.

З практичного погляду державне регулювання економіки - це сфера діяльності держави для цілеспрямованого впливу на поведінку учасників ринкових відносин з метою забезпечення пріоритетів державної економічної політики.

Регулювання має на меті органічне поєднання заходів для економічного зростання та фінансової стабілізації з активною соціальною політикою, спрямованою на підвищення життєвого рівня населення. Основними напрямками, що охоплюються державним регулюванням у сфері економіки, є: фінансова політика та її стабілізація; грошово-кредитна політика і зміцнення банківської системи; інноваційно-інвестиційна діяльність; прискорення приватизаційних процесів; посилення управління державним сектором економіки; зовнішньоекономічна політика й залучення іноземних інвестицій; подолання платіжної кризи; політика доходів та регулювання заробітної плати; стимулювання малого бізнесу та соціальна політика.

Державне регулювання доповнює ринковий механізм, що в сукупності становить єдину систему макроекономічного управління народним господарством.

Заплановані загальні компетентності (ЗК), фахові компетентності (СК) та результат навчання (РН):

ЗК 01 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 02 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК 03 Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК 05 Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності)

СК 03 Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науковопедагогічній діяльності

СК 05 Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

СК 07 Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проєкти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку;

РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН05. Пропонувати нові рішення, розробляти та наукові проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.

Чому ви маєте обрати цей курс?

Мета викладання навчальної дисципліни «Моделі державного регулювання національної економіки» полягає у розкритті методології, методики та організаційних основ державного управління для підготовки ерудованих кваліфікованих фахівців, які повинні розуміти та обґрунтовувати державну економічну політику, вміти вирішувати загальні економічні питання, передбачати наслідки того чи іншого рішення, знаходити шляхи вирішення сучасних економічних проблем.

В процесі викладання курсу будуть розкритті такі питання, як елементи системи державного регулювання; макроекономічного планування як інструмента державного регулювання; програмно-цільове регулювання економіки; регулювання регіонального розвитку; державне регулювання ринку праці; можливості використання балансів у системі державного регулювання; антиінфляційна політика та державне регулювання цін; питання державної підтримки інвестиційної діяльності; бюджетно-фінансового та податкового регулювання економіки; державного регулювання підприємницької діяльності; забезпечення державних гарантій і соціального розвитку; грошово-кредитних відносин і валютного регулювання економіки; державного забезпечення інноваційного розвитку галузей економіки; державного регулювання екологічної безпеки та розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Від здобувачів очікується знання основ макро- і мікроекономіки, економіки праці та соціально-трудових відносин, економіки й фінансів підприємства.

Викладач і його колеги будуть готові надати будь-яку допомогу з деякими з найбільш складних аспектів курсу по електронній пошті, на форумі і особисто -у робочий час.

Організація навчання

Цей курс дає аспірантом системні знання і розуміння сутності, мети і завдань державного регулювання економіки і теоретичних основ формування та реалізації стратегії соціально-економічної політики держави.

Кількість кредитів ECTS – 5.

Лекції – 6 годин.

Практики – 30 годин.

Курс супроводжується текстовим матеріалом, презентаціями та груповими завданнями. Аспіранти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії та розробки індивідуальних завдань.

Теми курсу **МОДЕЛІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

ТЕМА 1 Методологічні основи дослідження державного регулювання макроекономічних процесів

ТЕМА 2 Сучасні моделі державного регулювання макроекономічних процесів в умовах нестабільності

ТЕМА 3 Компаративний аналіз сучасних моделей державного регулювання макроекономічних процесів

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Запрошені лектори	
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Залік	

Семінарські заняття курсу передбачають виконання індивідуального завдання, що супроводжується зануренням у суміжні дисципліни, які доповнюють теми та формують у студента інформаційну та комунікативну компетентності.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, презентації, завдання та правила оцінювання курсу)

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Приклади питань для обговорення доступні на слайдах відповідних презентацій. Ось деякі з них:

- 1 Державна політика зайнятості в умовах цифрової трансформації економіки
- 2 Розвиток державно-приватного партнерства на транспорті
- 3 Напрями державного регулювання людського розвитку
- 4 Екологічні податки і їх вплив на екологізацію економіки.

Лекції та практичні заняття

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі.

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
	2	Лекц.№1. Сучасні моделі державного регулювання макроекономічних процесів в умовах нестабільності	2	ПР-1 Державне регулювання в сфері зайнятості
	2	Лекц.№2. Сучасні моделі державного регулювання макроекономічних процесів в умовах нестабільності	2	ПР-2 Фінансово-кредитне регулювання економіки

	2	Лекц.№3. Компаративний аналіз сучасних моделей державного регулювання макроекономічних процесів	2	ПР-3 Структурна та інвестиційна політика
			2	ПР-4 Державне управління розвитком науки та техніки
			2	ПР-5 Державне регулювання підприємництва
			2	ПР-6 Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності
			2	ПР-7 Державне регулювання в сфері зайнятості
			2	ПР-8 Антиінфляційна політика
			2	ПР-9 Розвиток державно-приватного партнерства
			2	ПР-10 Державне регулювання людського розвитку
			2	ПР-11 Державне регулювання природоохоронної діяльності
			2	ПР-12 Регулювання ринкового господарства у країнах Західної Європи
			2	ПР-13 Регулювання ринку у США
			2	ПР-14 Особливості державного регулювання в Японії
			2	ПР-15 Державне регулювання становлення і розвитку ринкового господарства у нових індустріальних країнах
	2	Диференційний залік		

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) аспіранта, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B

	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми
1	Особливості побудови моделі сучасної змішаної економіки в окремих країнах
2	Сучасний погляд на теорію соціально-орієнтованої ринкової економіки
3	Ринкові відносини: методологія моделювання
4	Держава і ринок: конфлікт економічних і соціальних цілей
5	Доктрина ринкового рівності
6	Еволюція відносин власності в контексті сучасного соціального розвитку
7	Державне підприємництво: теорія і практика
8	Правомочність власників: неминучі обмеження
9	Об'єктивна необхідність політики держави в сфері розподілу доходів населення
10	Відносини розподілу доходів: сучасні моделі

Завдання на самостійну роботу:

• Аспірантам пропонується виконання впродовж семестру індивідуального завдання. За вчасне та вірне виконання завдання нараховується **50 балів**. За вчасне та частково вірне виконання – від 35 до 15 балів. За невиконане завдання бали не нараховуються. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.

В якості індивідуальних завдань передбачено підготовка реферату та електронної презентації за наступними темами:

1 Соціально-економічні дисфункції держави: наслідки та механізм регулювання.

2 Банкрутство національного господарства: системні причини і проблема регулювання (на прикладі Греції).

3 Проблема «привалів держави» і механізми її вирішення.

4 Межі ефективності державного регулювання та можливості інституційного управління.

5 Фіаско ринку: причини і основні прояви.

6 Фіаско держави: причини і основні прояви.

7 Електронний уряд як механізм інноваційної взаємодії держави і бізнесу.

8 Основні напрямки і форми взаємодії держави і бізнесу при спільної реалізації соціальних програм.

9 Синергія ринкової економіки і економічної політики

10 Формування загальної моделі економічного розвитку країн ЄС

11 Німецька соціально-економічна модель.

12 Французький варіант економічного і соціального розвитку

13 Британська соціально-економічна модель

14 Італія: варіант південно європейської моделі розвитку.

15 Шведська модель: протиріччя розвитку.

16 Особливості соціально-економічної моделі країн Близького Сходу.

17 Специфіка соціально-економічної моделі США.

18 Еволюція соціально-економічної моделі Японії.

19 Індійська соціально-економічна модель.

20 Соціально-економічна модель країн Східної Європи.

21 Еволюція соціально-економічної моделі Республіки Корея.

22 Латиноамериканські соціально-економічні моделі.

23 Країни, що розвиваються Африки: пошуки моделі соціально-економічного розвитку.

24 Егалітарний і неоліберальний підхід до участі держави у вирішенні проблем економічного розвитку: порівняльний аналіз.

25 Соціально-економічна модель КНР.

26 Загальні риси і відмінні риси побудови моделей економічного розвитку країн БРІКС

Семінарські заняття:

Оцінюються за результатами відповідей, ступенем залученості. Ступінь залученості визначається участю у дискусіях та обговореннях під час занять. **Максимальна сума становить 50 балів.**

ЗАЛІК:

Аспірант отримує залік шляхом відповіді на залікові питання. **Максимальна сума становить 100 балів.**

Викладач:

Токмакова Ірина Василівна (<http://www.kart.edu.ua/kafedra-euvkb-ua/kolectuv-kafedru-euvkb-ua/tokmanova-iv-ua>) – лектор з питань державного управління економікою УкрДУЗТ. Отримала ступінь д.е.н. за спеціальністю 08.00.03 – «Економіка та управління національним господарством» в УкрДУЗТ у 2016 році. Напрямки наукової діяльності: забезпечення сталого розвитку підприємств промисловості та транспорту; інноваційний розвиток підприємств залізничного транспорту; соціальна відповідальність бізнесу, екологізація діяльності та ресурсозбереження на підприємствах.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультуватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Лукінов І.І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя) / Лукінов. - К.: АТ «Книга», 1997. - 455 с.
2. Бодров, В. Г. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / В. Г. Бодров, О. М. Сафронова, Н. І. Балдич. – К. : Академвидав, 2010. – 520 с.
3. Бодров В. Г. Трансформація економічних систем: концепції, моделі, механізми регулювання та управління : навч. посібн. / В. Г.Бодров. – К. : Вид. УАДУ, 2002. – 102 с.
4. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки : підручник / В. М. Гриньова, М. М. Новікова. – К. : Знання, 2008. – 398 с.
5. Калетнік Г. М. Державне регулювання економіки : навч. посібн. / А. Г. Мазур, О. Г. Кубай. – К. : Ліра-М, 2011. – 428 с.
6. Михасюк І. Р. Державне регулювання економіки : підручник / І. Р.Михасюк. – К. : Ліра-М, 2011. – 216 с.
7. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки : курс лекцій / О. І. Ковтун. – К. : Ліра-М, 2012. – 388 с.

8. Токмакова І.В., Овчиннікова В.О., Корінь М.В. Напрямки та інструменти державного регулювання стратегічного розвитку залізничного транспорту. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2020. № 69. С. 114-127.

9. Конституція України. – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 1996. –142 с.

10. Про зайнятість населення : Закон України № 1725-VI від 17.11.2009 // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 8. – С. 54.

11. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України № 4231-VI від 13.01.2012 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 1. – С. 154.

12. Про інвестиційну діяльність : Закон України № 3461-VI від 02.06.2011 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – С. 578.

13. Про інноваційну діяльність Закон України № 3715-VI від 08.09.2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 77. – С. 14.

Допоміжна

1 Бакуменко В.Д. Державне управління: основи теорії, історія та практика: навчальний посібник/ В.Д. Бакуменко [та ін.] - Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.

2 Бакуменко В. Д. Державно-управлінські рішення : навчальний посібник / В. Д. Бакуменко // - К. : ВПЦ АМУ, 2011. – 444 с.

3 Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАНУ В.М.Гейця. – К.: Ін-т екон. і прогноз.; Фенікс, 2003. – 1008 с.

4 Держава і перехідна економіка: механізм взаємодії / О. О. Беляєв [и др.] ; Київський національний економічний ун-т. - К. : КНЕУ, 2003. - 190 с.

5 Панасюк Б. Я. Прогнозування та регулювання розвитку економіки. — К.: Поліграфкнига, 2008.- 269 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. <http://metod.kart.edu.ua/>

2. <http://www.houseofmcdonnell.com/konspekti-lekcz/148-upravlnnya-potenczalom-pdprimstva.html>.http://www.uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/page-4/451889/

3. www.ukrstat.gov.ua

4. <https://www.dcz.gov.ua/>

5. <https://www.stud.com.ua>

6. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua/